

Programozási nyelvek és módszerek

2. ELŐADÁS – LEXIKAI ELEMEL, BEÉPÍTETT
TÍPUSOK

Lexikális elemek

A fordítási egység

A programok fordítási egységei lexikális elemek sorozatai.

A lexikális elemek karaktersorozatok, határoló jelekkel elválasztva.

A nyelvekben általában megkülönböztetjük

- F grafikus karaktereket
 - a Latin-1 vagy az angol abc betűi, számjegyek és speciális karakterek
 - Például: " # & ' () , * - + / : ; < = _ [] { } | . -
- Formátum vezérlő karaktereket
 - Például az ISO 6429 szabványban:
 - character tabulation (HT)
 - line tabulation (VT)
 - carriage return (CR)
 - line feed (LF)
 - and form feed (FF)
- Az egyéb vezérlő karaktereket
 - Ez implementáció függő

Lexikális elemek

Lexikális elem:

- Azonosító
- Numerikus literál
- Karakter literál
- String literál
- Határoló
- Megjegyzés

A jelkészlet

A karakterkészlet különböző karakterek egy halmaza.

- Nincs feltételezésünk a belső ábrázolásáról, rendezettségéről.
- Megadjuk a karakterek neveit és a karakter megjelenítését látható formában.
- Tartalmazhat olyan karaktereket, amelyek bizonyos megjelenítéseknél ugyanúgy néznek ki, mégis logikailag különböző.
 - Három különböző karakter, ami nagyon hasonló megjelenésű:
 - a latin nagy „A”
 - a cirill nagy „А”
 - görög nagybetűs Alfa „Α”
- Példa
 - EXCLAMATION !
 - QUESTION_MARK ?
 - SEMICOLON ;

Karakterkódok – táblázatok

A karakterkód egy leképezés:

- Kölcsönösen egyértelmű megfeleltetést ad a karakterkészlet karakterei és a nemnegatív egészek egy halmaza között
- Egy egyedi számkódot, egy kódpozíciót rendel a karakterkészlet minden karakteréhez.
 - Gyakran táblázat
 - <http://unicode-table.com>

ASCII táblázat

0	0	[NULL]	32	20	[SPACE]	64	40	@	96	60	`
1	1	[START OF HEADING]	33	21	!	65	41	A	97	61	a
2	2	[START OF TEXT]	34	22	"	66	42	B	98	62	b
3	3	[END OF TEXT]	35	23	#	67	43	C	99	63	c
4	4	[END OF TRANSMISSION]	36	24	\$	68	44	D	100	64	d
5	5	[ENQUIRY]	37	25	%	69	45	E	101	65	e
6	6	[ACKNOWLEDGE]	38	26	&	70	46	F	102	66	f
7	7	[BELL]	39	27	'	71	47	G	103	67	g
8	8	[BACKSPACE]	40	28	(72	48	H	104	68	h
9	9	[HORIZONTAL TAB]	41	29)	73	49	I	105	69	i
10	A	[LINE FEED]	42	2A	*	74	4A	J	106	6A	j
11	B	[VERTICAL TAB]	43	2B	+	75	4B	K	107	6B	k
12	C	[FORM FEED]	44	2C	,	76	4C	L	108	6C	l
13	D	[CARRIAGE RETURN]	45	2D	-	77	4D	M	109	6D	m
14	E	[SHIFT OUT]	46	2E	.	78	4E	N	110	6E	n
15	F	[SHIFT IN]	47	2F	/	79	4F	O	111	6F	o
16	10	[DATA LINK ESCAPE]	48	30	0	80	50	P	112	70	p
17	11	[DEVICE CONTROL 1]	49	31	1	81	51	Q	113	71	q
18	12	[DEVICE CONTROL 2]	50	32	2	82	52	R	114	72	r
19	13	[DEVICE CONTROL 3]	51	33	3	83	53	S	115	73	s
20	14	[DEVICE CONTROL 4]	52	34	4	84	54	T	116	74	t
21	15	[NEGATIVE ACKNOWLEDGE]	53	35	5	85	55	U	117	75	u
22	16	[SYNCHRONOUS IDLE]	54	36	6	86	56	V	118	76	v
23	17	[ENG OF TRANS. BLOCK]	55	37	7	87	57	W	119	77	w
24	18	[CANCEL]	56	38	8	88	58	X	120	78	x
25	19	[END OF MEDIUM]	57	39	9	89	59	Y	121	79	y
26	1A	[SUBSTITUTE]	58	3A	:	90	5A	Z	122	7A	z
27	1B	[ESCAPE]	59	3B	;	91	5B	[123	7B	{
28	1C	[FILE SEPARATOR]	60	3C	<	92	5C	\	124	7C	
29	1D	[GROUP SEPARATOR]	61	3D	=	93	5D]	125	7D	}
30	1E	[RECORD SEPARATOR]	62	3E	>	94	5E	^	126	7E	~
31	1F	[UNIT SEPARATOR]	63	3F	?	95	5F	_	127	7F	[DEL]

Karakterkódolás

A karakterkódolás egy *algorithmus* karakterek digitális formában történő megadására.

- Ez a karakterek kódszámainak sorozatait „oktetek” sorozatára képezi le.
- Például az ISO 10646 karakterkódban az 'a' az 'ä' és az %₀ (ezrelék jel) karaktereknek megfelelő számkódok a 97, a 228 és a 8240.

A karakterkódolás adja meg, hogy a karakterkódokat *hogyan* képezzük le oktetek sorozatára.

- Az ISO 10646 egy lehetséges kódolásában minden karakter kódolásához két oktetet használva a kódolási algoritmus ezeknek a (0, 97), a (0, 228) és a (32,48) oktetpárokat felelteti meg.

Milyen karakterek használhatók egy nyelvben?

Példák:

- Pascal (ISO 7185:1990):
 - Minimum követelmények
 - '0'..'9' rendezett és folytonos kell legyen
 - 'A'..'Z' rendezett, de nem feltétlenül folytonos
 - 'a'..'z' nem kötelező, de ha van, akkor mint a nagybetűk.
 - Nincs előírva a lehetséges karakterek halmaza
 - A különböző implementációk különböző kódolást használhatnak(!)
 - pl. EBCDIC vagy ASCII => különböző implementációk másképpen viselkedhetnek
 - '}' ∈ 'A'..'Z' EBCDIC-ben és '}' ∉ 'A'..'Z' ASCII-ben
 - 'A' < '1' EBCDIC-ben és '1' < 'A' ASCII-ben
 - Ez nem tesz jót a programok hordozhatóságának

Milyen karakterek használhatók egy nyelvben?

Példák:

- C++ - ISO/IEC 14882:2011 (és 2014 is)
 - Az alap karakterkészlet 96 elemű
 - a space
 - a horizontal tab
 - vertical tab
 - new-line
 - form feed vezérlő karakterei
 - A következő 91 grafikus karakter:
 - 'a'..'z' 'A'..'Z' '0'..'9'
 - _ { } [] # () < > % : ; . ? * + - / ^ & | ~ ! = , \ " ' ,
 - ISO 10646 szerint kódolva
 - Ez precízebb, mint az 1990-es, ahol nem volt a kód előírva.

Milyen karakterek használhatók egy nyelvben?

Példák:

- CLU, Eiffel:
 - ASCII kód a megengedett.
- ADA (ISO/IEC 8652:2012(E)):
 - A teljes ISO/IEC 10646:2011
- Java:
 - "Java programs are written using the Unicode character set"
- C#:
 - „A source file is an ordered sequence of Unicode characters.”
- Python:
 - „Python reads program text as Unicode code points; ...”

Elhatároló jelek

A legtöbb programozási nyelvben a helyköz (space), a tab, a sorvége elhatároló jel.

- Van sok egy karakterből álló elhatároló jel
 - Pascal: & ' () + - * / : . ; < = >
 - C++: & % ^ ' () + - { } | ~ [] \ " * / : . ; , < = > ! ?
 - Java: () { } [] ; , . + - * / : < = > ! ~ ? : & | ^ %
 - ADA: & ' () * + , - . / : ; < = > |
- Van számos több karakterből álló elhatároló jel is
 - Pascal: := >= <= <> << ** ..
 - C++: -> ++ -- .* ->* == <= >= && || << >> <<= >>= != .. +=
-= &= ^= |= :: *= /=
 - Java: == <= >= << != && || ++ -- >> >>> += -= *= /= &= |=
^= %= <<= >>= >>>=
 - ADA: => .. ** := /= >= <= << >> <> --

Megkülönbözteti-e a nyelv a kis- és nagybetűket?

Kutya = kutya = KUTYA = KuTya = ...?

Alapvetően két megközelítés

- Pascal, Fortran, CLU, ADA, ... esetén ekvivalensek
- C, C++, Modula, Perl, Java, C#, ... esetén minden betű különböző

De!

- Eiffel: a kis- és a nagybetűk ekvivalensek, de használhatjuk ugyanazt a nevet egy objektumra és a típusára
 - a: A
 - (itt az A az típus és a az objektum)

Azonosítók

Milyen karakterek használhatóak az azonosítók leírására?

Mi az azonosító megengedett szintaxisa?

Van-e hosszúsági megkötés az azonosítókra?

Vannak-e kötött szavak?

Van-e különbség a kulcsszavak és az előre definiált szavak között?

Milyen karakterek használhatóak azonosítókban?

Pascal (ISO 7185:1990):

- betűk ('A'..'Z', 'a'..'z') és számjegyek ('0'..'9')

C++(ISO/IEC 14882:2003), CLU, Eiffel:

- betűk ('A'..'Z', 'a'..'z'), számjegyek ('0'..'9') és '_'

Perl:

- az előzőeken túl \$, @ és % jellel is kezdődhetnek
 - \$ a skalárokat, @ számmal indexelt tömböt, % asszociatív tömböt jelöl.

ADA

- Ada2012 szabvány : minden, aminek a nevében szerepel, hogy betű vagy számjegy! (Πλάτων, Чайковский stb. is)

Java:

- A Unicode betűi és számjegyei, a '\$' és '_'

Milyen karakterek használhatóak azonosítókban?

C#:

- Az azonosítókat a Unicode szabvány ajánlásának megfelelően kell írni.
- Érdekesség, hogy a kulcsszavak a @ bevezető jellel használhatóak azonosítóként is (például: @bool)
 - Ez a jel más azonosítót nem vezethet be.
- Ezt a lehetőséget a programok hordozhatósága illetve "átjárhatósága" miatt vezették be.
- A @ prefixű szimbólumok neve valójában @ nélkül kerül fordításra.
 - Így attól függetlenül, hogy egy másik nyelv nem tartalmazza például a 'sealed' kulcsszót, és egy programban azonosítóként használják, C#-ban lehetőség van az azonosító közvetlen használatára.

Mi az azonosítók megengedett szintaxisa?

A leggyakrabban:

- letter { letter | digit }
- néha az '_' beszúrása is megengedett.

Pascal: letter{letter|digit}

ADA: letter{[_]letter|[_]digit},

- itt a betűk halmaza nagyobb, minden, aminek a nevében szerepel az, hogy „letter”

Java: Java_letter{[_]Java_letter|[_]digit},

- αβγδε vagy El_Niño

Van-e hosszúsági megkötés az azonosítókra?

Érdekesség

- Fortran66, Fortran77: maximum. 6 jel
- Fortran90: maximum. 31 jel

Általában tetszőleges hosszúság de, vannak kivételek

- ADA: be kell férjen egy sorba

Vannak-e „fenntartott” szavak?

Pascal, C, C++, Java, Perl, CLU, ADA, ...

- a fenntartott szavak (kulcsszavak) nem használhatók azonosítóként

ADA:

- különbséget tesz a kulcsszavak és az előredefiniált szavak között, mint pl. : Integer, True, etc..
- Az előredefiniált szavak átdefiniálhatóak:
 - `type Integer is range -999_999..+999_999;`
 - így a program implementáció-független
 - de: `True: Integer ...` -- nincs értelme...

Fortran, PL/1:

- megengedett a kulcsszavakat azonosítóként használni!

Literálok

Milyen numerikus literálok vannak?

Milyen más alapok megengedettek a 10-esen kívül?

Mi az egész, illetve valós literálok szintaxisa?

Többsoros sztring literálok megengedettek-e?

Vezérlőkarakterek sztring literálokban megengedettek-e, és hogyan írjuk le őket?

Numerikus literálok

A gyakorlatban csak a '0'..'9' és az 'A'..'F' karakterek használhatók

- További lehetőségek:
 - '_' : 456_789
 - ADA, Perl, Eiffel
 - Exponenciális alak: 1E6
 - Ada
 - 'L' 'U' a típus megadására (long, unsigned): 4L
 - C, C++, Java, C#

Mi a számok szerkezete?

- Egészek: decimális: [-]digit{digit}
 - -123, 456789

Numerikus literálok

Mi a számok szerkezete?

- Racionális: `[-]digit{digit}.digit{digit}[exponent]`
 - `-123.456E+3`
- Majdnem minden nyelv ad ehhez valami specialitást:
 - Pascal
 - `[-]digit{digit}[exponent]` `12E+3`
 - ADA
 - `'_'` is lehet: `-1_234.0`
 - Eiffel
 - `[-]{digit}.{digit}[exponent]` `-1.`
 - Java
 - `"float_suffix"` is lehet a végén

Milyen alapok megengedettek?

Általában: decimális számok, néha más is

- Például 2, 8 16

Példák

- Pascal, Modula, Oberon: csak decimális számok
- C, C++, Java...: Oktális, decimális és hexadecimális
 - oktális: 0734
 - hexadecimális: 0xFF, 0xC0B0L.
- ADA: minden alap 2 és 16 között:
 - `base#mantissa#[exponent]`: 16#FFF.F#E1
- Mathematica: minden alap 2 és 36 között!
 - Minden számjegy és angol betű
 - `basis^^mantissa : 30^^Mathematica = 13 207 019 439 499 57010`

Karakterek és karaktersorozatok

Karakterek: 'A' vagy „escape szekvenciák”: '\n', '\', '\ooo' stb.

Sztringek "A"

Tárolásuk különböző lehet.

Megjegyzések

Szerkezete befolyásolja a program megbízhatóságát

Szokásos lehetőségek:

- egy speciális oszloptól (jeltől) a sor végéig
- speciális jel(ek) elején - végén
- speciális jel(ek) elején - vége a sor vége

Megjegyzések

Példák

- Pascal:
 - (* és *)
 - { és }
- CLU, Matlab
 - %-tól sor végéig
- Python
 - #-tól a sor végéig
 - " és " között
- C:
 - /* és */
- C++: mint C-ben, és még
 - // -tól sor végéig
- Java: mint C++-ban és még
 - /** documentation */
- C#: mint C++-ban is még
 - /// egysoros dokumentációs megjegyzés
- ADA, Eiffel:
 - -- -tól sor végéig

Beépített adattípusok, változók, kifejezések

Mit jelent a nyelvben az adattípus?

Egy értékthalmaz és egy művelethalmaz

Specifikáció – Reprezentáció – Implementáció

Példa

- Specifikáció
 - egészek $-\infty$ -től $+\infty$ -ig, és a megengedett műveletek $+$, $-$, $*$, stb.
- Reprezentáció
 - 8, 16, 32, 64-bit, előjeles kettes komplementes kóddal (megszorítások)
- Implementáció
 - a műveletek megvalósítása

Típus a programozó szemszögéből

Típus-specifikáció („mit”)

- alaphalmaz: a valós világ minket érdeklő objektumainak halmaza
- specifikációs invariáns (I_S) – ezt a halmazt tovább szűkíti
- típusműveletek specifikációja – csak a „mit”!

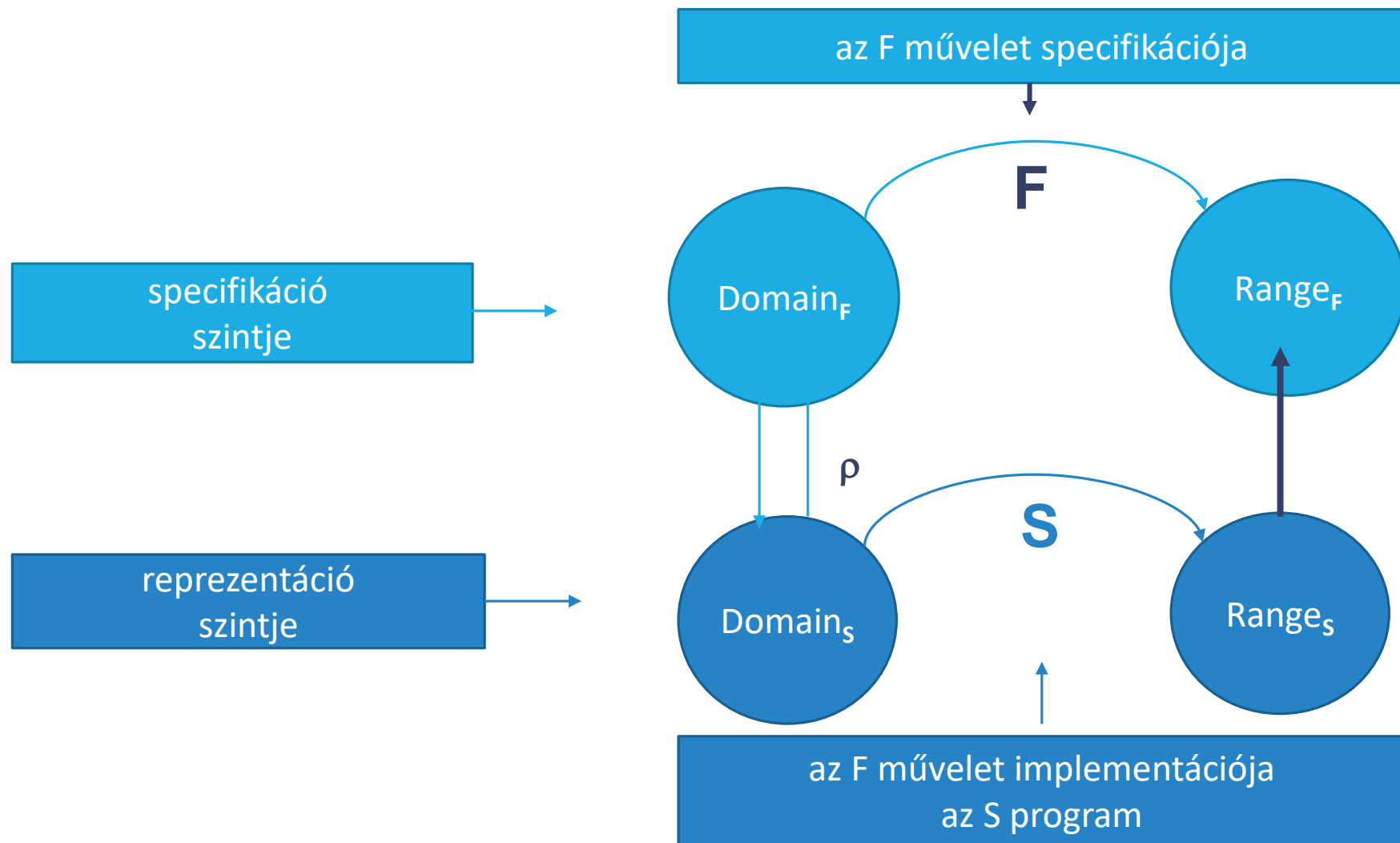
Típus a programozó szemszögéből

Típus megvalósítás („hogyan”)

- Reprezentációs függvény
- Típus invariáns
- Típusműveletek megvalósítása

Pl. komplex számok, verem, stb.

A típus specifikáció és a típus kapcsolata

Típusok támogatása

A legtöbb programozási nyelvben van valamilyen adattípusra támogatás.

Vannak „beépített” ("built-in") típusok, itt

- a specifikáció – a programozási nyelv referencia kézikönyvében
- a reprezentáció és az implementáció a fordítóprogrammal jön.
- Fontos: mennyire szabványosak a beépített típusok?

Vannak megengedett típuskonstrukciók

- tömb, rekord, stb.

A programozási nyelvek gyakran lehetővé teszik új adattípusok tervezésekor, hogy önálló modulokban elrejtsük a reprezentációt és az implementációt

A programozási nyelvek típusszerkezete

Hogyan osztályozhatjuk a típusokat?

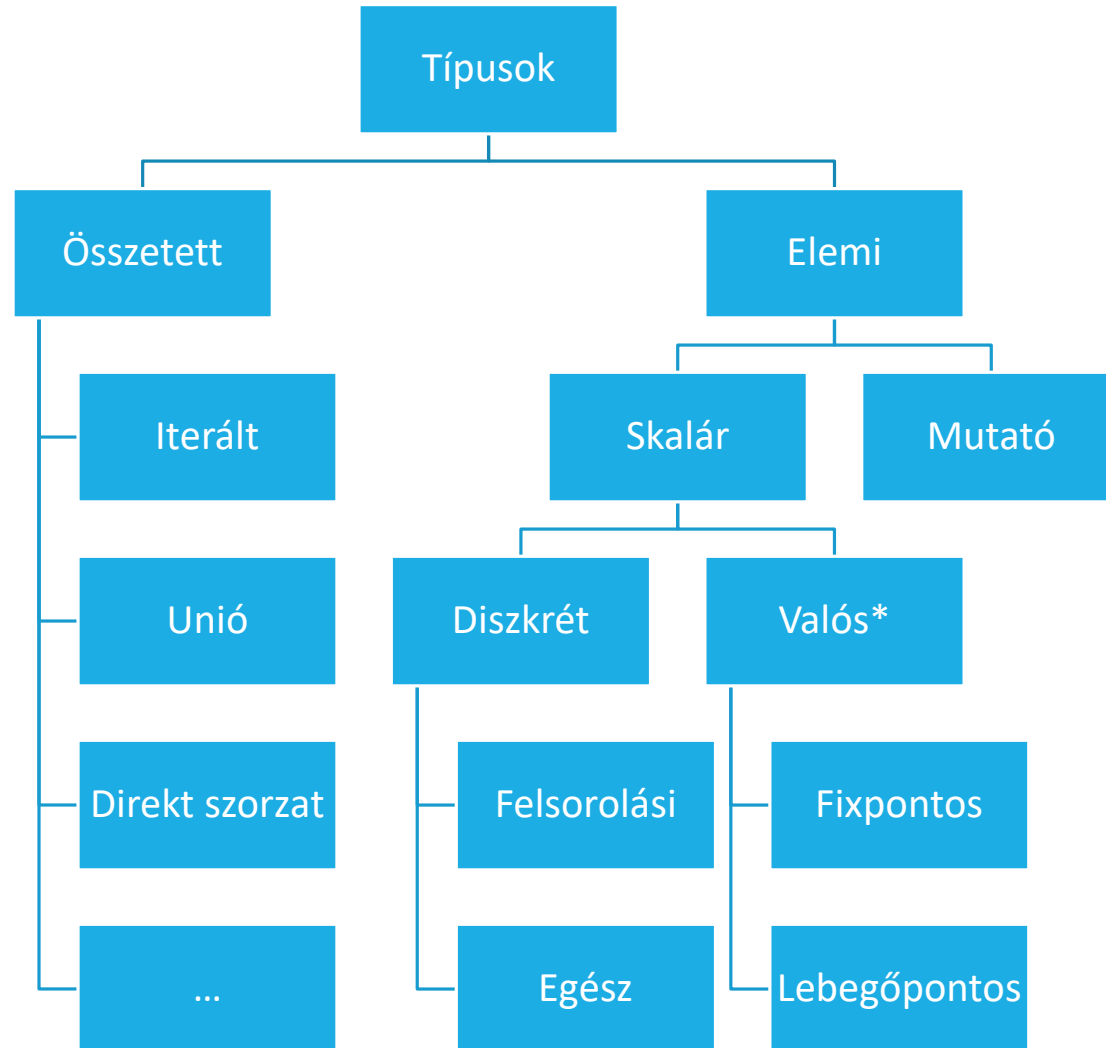
Vannak típusosztályok a nyelvben?

- Vannak típusosztályokra vonatkozó műveletek?

Elemi és összetett típus

- **Elemi** típusoknak nevezzük azokat a típusokat, amelyek logikailag felbonthatatlanok,
- Az **összetett** típusokat már meglévő típusokból, mint komponensekből hozzuk létre.

Típusosztályok

Típusosztály műveletekre példa

Ada: - felsorolási típus

- `type Hónapok is (Január, Február, Március,..., December);`
- automatikusan keletkezik:
 - `Hónapok'First`, `Hónapok'Last`,
 - `Hónapok'Range`,
 - `Hónapok'Min(x,y)`, `Hónapok'Max(x,y)`
 - `Hónapok'Succ(x)`, `Hónapok'Pred(x)`
 - `Hónapok'Image(x)`
 - `Hónapok'Value(x)`
 - `Hónapok'Val(x)`
 - `Hónapok'Pos(x)`
 - ...

Van-e speciális tulajdonsága a nyelv típusrendszerének?

ADA:

- Különbség az altípus és a származtatott típus között:
 - Egy típus altípusa a típus értékalmazának részalmazát jelöli.
 - Az altípusra alkalmazható a típus összes művelete.
- Például:
 - Dátum - a hónap napjai az 1 .. 31 intervallumba esnek.
 - Ehhez deklarálhatunk egy altípust:
 - `subtype Napok is Integer range 1 .. 31;`

Van-e speciális tulajdonsága a nyelv típusrendszerének?

ADA:

- Új típus létrehozása már létező típusból: származtatás
 - itt kicsit mást jelent, mint az OOP-ben
 - `type Hosszúság is new Float;`
 - A származtatott típus átveszi az eredeti típus struktúráját, értékalmazát és műveleteit, átveszi a kezdeti értékeit is.
 - DE: a két típus nem ekvivalens!
 - `type Terület is new Float;`
 - `H: Hosszúság; T: Terület;`
 - `H := T;` hibás! (már szintaktikailag!)
 - Konverzió lehetősége szükséges:
 - `function ”*(x, y: Hosszúság) return Terület is`
 - `begin return Terület (Float(x) * Float(y)); end;`
 - `T:=H*H;` írható, de `T:=H;` vagy `T:=H/H;` továbbra sem!

Van-e speciális tulajdonsága a nyelv típusrendszerének?

Java:

- Kétféle típus létezik: a primitív típusok (numerikus és logikai), és a referencia típusok.
- A felhasználó által definiált típusok az osztályok.
- A primitív típusoknak van „csomagoló” osztálya, boxing, unboxing lehetőségekkel

Eiffel:

- alapértelmezés szerint az értékek objektumokra vonatkozó referenciák, de definiálhatunk kiterjesztett (expanded) típusokat is, ezek változói maguk az objektumok.
- Az alap típusok mindig kiterjesztettek.
- Új típus = új osztály létrehozása.

C#: érték és referencia típusok.

- Érték típusok: egyszerű típusok (pl. char, int, float), felsorolási és struct típusok.
- Referencia típusok - osztály (class), interface típusok, delegate és tömb típusok.
- Boxing – unboxing lehetőségek vannak itt is.

Mik a beépített adattípusok?

Az alaptípusok általában, a szokásos műveletekkel:

- az egészek
- a karakterek
- a logikai típus
- a valósak

A skalár típusok osztálya

A skalár típusok a diszkrét és a valós típusok.

- Értékei rendezettek, így a relációs operátorok (<, <=, =, >=, >) előredefiniáltak ezekre a típusokra.
- ADA-ban számos attribútum:
 - S'First, S'Last, S'Range
 - S'Min, S'Max
 - S'Succ, S'Pred (Constraint_Error)
 - S'Image , S'Width, S'Value stb.
 - Hónapok'First = Január
 - Hónapok'Succ(Március)= Április

A skalár típusok osztálya

Eiffel –ben ezek a típusok mindig kiterjesztettek.

C++ - ezek az „integral” típusok

Perl

- Skalár adattípus
 - a neve kötelezően \$ jellel kezdődik
 - számok, stringek (!) és referenciák tárolására, a típusok közötti (numerikus, string,...) konverzió automatikus
 - `$skalar1 = 'string'; # karakterlanc`
 - `$skalar2 = 1234; # integer`
 - `$skalar3 = 4.5; # float`
 - `$skalar4 = $skalar3; # ertekadas`
 - `$skalar5 = \ $skalar2; # referencia`

A diszkrét típusok osztálya

A diszkrét típusok a

- felsorolási és az
- egész típusok.

Felsorolási típusok

A típusérték-halmaz megadható egy explicit felsorolással

- `type Days is (Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday);`

Gyakran a **karakter** és a **logikai** típus is előredefiniált felsorolási típus.

- A logikai értékek kezelésére szolgáló típust sok programozási nyelvben Boolean-nak hívják, két lehetséges értéke van, a True és a False, a szokásos műveletek a not, and, or és a xor.
- De vannak kivételek: például Yes, No Objective-C esetén

Felsorolási típusok

Object Pascal

- Egy felsorolási típus definíciója:
- `type Flower = (Rose, Tulip, Violet, Geranium);`
- Az azonosítóknak különbözőeknek, és a programban egyedieknek kell lenniük.
- Standard függvények
 - `Pred(X)`
 - `Succ(X)`
 - `Dec(X)`
 - `Inc(X)`
 - `<`
 - `...`

Felsorolási típusok

Object Pascal

- Logikai

- Boolean, ByteBool 1 byte
- WordBool 2 byte
- LongBool 4 byte
- ByteBool, WordBool, LongBool : numerikus boolean típusok, (minden numerikus értéket logikaiként értelmez) a nemnulla a True
 - -1 true, 0 false

- Karakter típusok

- ANSIChar (1 byte),
WideChar (2 byte, Unicode)

Felsorolási típusok

ADA

- Minden felsorolási literál a felsorolási típus egy önálló típusértéke, és van egy pozíció száma.
 - Az első felsorolási literál pozíció száma 0.
 - A rendezési relációt a felsorolás sorrendje adja. Egy felsorolási típus értékei lehetnek azonosítók vagy karakterek.
 - `type Color is (Red, Blue, Green);`
 - `type Roman_Digit is ('I', 'V', 'X', 'L', 'C', 'D', 'M');`
- Megengedett a felsorolási nevek átlapolása, és ha szükséges, a típusnév segít a megkülönböztetésben: `Color' (Red)`.

Felsorolási típusok

ADA

- Három előredefiniált karakter típus van
 - Character – ennek az értékei az ISO 10646 Basic Multilingual Plane (BMP) Row 00 256 kódpozíciójának (Latin-1)
 - Wide_Character típus értékei pedig az ISO 10646 Basic Multilingual Plane (BMP) 65536 kódpozíciójának
 - Wide_Wide_Character típus értékei pedig az ISO/IEC 10646:2011 2 147 483 648 kódpozíciójának felelnek meg.
- Logikai
 - `type Boolean is (False, True);`
 - speciális előredefiniált típus a szokásos műveleteken kívül az
 - "and then" és az
 - "or else" műveletekkel (lusta kiértékelés).

Felsorolási típusok

C++

- Az "enum" kulcsszót használják a felsorolási típusok, a megfelelő egész érték 0-val kezd, egyesével nő, kivéve, ha "= expr" szerepel valahol (!).
 - `enum color {red, blue, green=20, yellow};`
- Az előredefiniált `char`, `signed char` és `unsigned char` típusok írják le a lehetséges karakter típusokat, sok probléma származik abból, hogy ezeket nem szabványosították igazán.
- Előredefiniált logikai típus a `bool` a `false` és `true` értékekkel, kifejezésekben a 0 értéket is hamis-ként kezeli, és minden nem 0-t igaznak.

Felsorolási típusok

Java

- Nem volt felsorolási típus – a Java 5.0-ig!
- Az előredefiniált char típus a 16 bites Unicode character-készletet támogatja '\u0000' –tól '\uffff'-ig, azaz 0-tól 65535-ig.
- Előredefiniált logikai típus, a boolean a false és true értékekkel
- A műveletek
 - Relációs: == !=
 - not: !
 - and, or: & ||
 - and, or, xor (bitwise): & | ^
 - feltételes kifejezés: ? :

Felsorolási típusok

Java

- `enum Season { WINTER, SPRING, SUMMER, FALL }`
- Lehet állapot is és műveletei is
 - <https://docs.oracle.com/javase/tutorial/java/javaOO/enum.html>
 - Minden enum típusnak ez a (rejtett) közös őse
 - `public abstract class Enum<E> extends Enum<E>>
 extends Object
 implements Comparable<E>, Serializable`

Példa

```
import java.util.*;
```

```
public class Card {  
    public enum Rank { DEUCE, THREE, FOUR, FIVE, SIX,  
                      SEVEN, EIGHT, NINE, TEN, JACK, QUEEN, KING, ACE }
```

```
    public enum Suit { CLUBS, DIAMONDS, HEARTS, SPADES }
```

```
    private final Rank rank;  
    private final Suit suit;  
    private Card(Rank rank, Suit suit) {  
        this.rank = rank;  
        this.suit = suit;  
    }
```

```
    public Rank rank() { return rank; }  
    public Suit suit() { return suit; }
```

```
    public String toString() { return rank + " of " + suit; }
```

```
    private static final List<Card> protoDeck = new ArrayList<Card>();  
    // Initialize prototype deck
```

```
    static {  
        for (Suit suit : Suit.values())  
            for (Rank rank : Rank.values())  
                protoDeck.add(new Card(rank, suit));  
    }
```

Használja a Rank és a
Suit toString-jét

Használja a Rank és a
Suit values műveletét

Tulajdonságok és viselkedés

```
public enum Planet {  
    MERCURY (3.303e+23, 2.4397e6),  
    VENUS   (4.869e+24, 6.0518e6),  
    EARTH   (5.976e+24, 6.37814e6),  
    MARS    (6.421e+23, 3.3972e6),  
    JUPITER (1.9e+27, 7.1492e7),  
    SATURN  (5.688e+26, 6.0268e7),  
    URANUS  (8.686e+25, 2.5559e7),  
    NEPTUNE (1.024e+26, 2.4746e7),  
    PLUTO   (1.27e+22, 1.137e6);  
  
    private final double mass;    // in kilograms  
    private final double radius; // in meters  
    private Planet(double mass, double radius) {  
        this.mass = mass;  
        this.radius = radius;  
    }  
    private double mass() { return mass; }  
    private double radius() { return radius; }
```


Tulajdonságok és viselkedés – Absztrakt művelet

```
public enum Operation {  
    PLUS    { double eval(double x, double y) { return x + y; } },  
    MINUS   { double eval(double x, double y) { return x - y; } },  
    TIMES   { double eval(double x, double y) { return x * y; } },  
    DIVIDE  { double eval(double x, double y) { return x / y; } };  
    // Do arithmetic op represented by this constant  
    abstract double eval(double x, double y);  
}
```

Próba

```
public static void main(String args[]) {  
    double x = Double.parseDouble(args[0]);  
    double y = Double.parseDouble(args[1]);  
    for (Operation op : Operation.values())  
        System.out.printf("%f %s %f = %f%n", x, op, y, op.eval(x, y));  
}
```

Felsorolási típusok

C# - Enum

- Rendelkezik alaptípussal – ez tetszőleges integral típus lehet
 - byte, sbyte, short, ushort, int, uint, long, ulong
- Deklaráció példa:
 - ```
enum Color: long {
 Red,
 Green,
 Blue
}
```
- Alapértelmezésben int
  - hozzárendelt egész-értékek 0-val kezdődnek, ez átállítható
- System.Enum a közös őszosztály

# Felsorolási típusok

---

## C# logikai típus:

- `bool` a `true` és `false` értékekkel, szokásos műveletek
- Nincs szabványos konverziós lehetőség!

## C# karakterek:

- `char` típus unsigned 16-bit egészek 0 és 65535 között.
- A Unicode karakter-halmaznak felel meg.
- Bár ugyanaz a reprezentációja, mint az `ushort`-nak, nem ugyanaz a művelethalmaz!
- A konstansokat kétféle módon lehet írni:  
karakter-literálként vagy egész literálként, explicit típuskényszerítéssel: `(char)10` ugyanaz, mint `'\x000A'`.



# Felsorolási típusok

---

## SWIFT

- Alaptípus megadása
- Hozzárendelt reprezentációs érték megadható
  - Értékek lekérdezhetők
- Példa

```
enum Rank: Int {
 case Ace = 1
 case Two, Three, Four, Five, Six, Seven, Eight, Nine, Ten
 case Jack, Queen, King
}

let ace = Rank.Ace
let aceRawValue = ace.rawValue
```

Egész típusok

Az egész típusok nagyon közel vannak a számítógépes reprezentációhoz.

A műveletek általában a szokásosak, néhol gond van az osztással és a hatványozással

Egész típusok

Object Pascal lehetőségek:

- ShortInt signed 8 bit
- SmallInt signed 16 bit (csak Delphi 2, 3)
- Integer signed system-dep. Delphi 1 – 16 bit
Delphi 2-től – 32 bit
- LongInt signed 32 bit
- Byte unsigned 8 bit
- Word unsigned 16 bit
- Cardinal unsigned system-dep. Delphi 1 – 16 bit
Delphi 2-től – 32 bit

Egész típusok

ADA:

- Előjeles egészek:
  - `type Page_Num is range 1 .. 2_000;`
  - `type Line_Size is range 1 .. Max_Line_Size;`
- Maradékosztályok:
  - `type Byte is mod 256; -- egy előjel nélküli byte`
  - `type Hash_Index is mod 97;`
- Minden egész típust úgy tekintenek, mint ami a névtelen, előredefiniált `root_integer` típusból lett származtatva.
- Egész literálok ennek az `universal_integer` osztályába tartoznak.
  - Ez a szigorú típusosság miatt fontos.

Egész típusok

ADA:

- Az előredefiniált egész típus az Integer, van két előredefiniált altípusa:
  - `subtype Natural is Integer range 0 .. Integer'Last;`
  - `subtype Positive is Integer range 1 .. Integer'Last;`
- Az értékintervallumnak egy tetszőleges implementáció esetén tartalmaznia kell a $-2^{15}+1 \dots +2^{15}-1$ -t.
- Megengedett, de nincs előírva:
  - `Short_Integer`
  - `Long_Integer`
  - `Short_Short_Integer`
  - `Long_Long_Integer`
  - ...

Egész típusok

ADA:

- A műveletek a szokásosak
  - minden attribútum,
  - relációs operátorok,
  - +, -, (unáris, bináris) *, / (csonkít),
  - rem (maradék),
  - mod (modulus),
  - abs,
  - ** (hatványozás Natural kitevőre)
- A modulo típusok műveletei a maradékosztályokon

Egész típusok

C++:

- Az előredefiniált egész típusoknak 4 mérete lehet: `short int`, `int`, `long int`, `long long int`.
- "Longer integers provide no less storage than shorter ones."
- Az `unsigned int`, `unsigned long int`, `unsigned short int` típusokat modulo 2^n aritmetikával használja (n a reprezentációban a bitek száma).
- A szabvány definiálja a minimum értékintervallumokat
- C++11 fix méretű típusok
  - `int8_t`, `int16_t`, `int32_t`, `int64_t`

Egész típusok

C++

- A műveletek:

Relációs	== , != < <= > >=
Unáris	* + - &
Multiplikatív	* / %
Additív	+ -
incr. prefix postfix	++
decr. prefix postfix	--
shift előjeles	<< >>
Komplemens bitenként	~
Feltételes op.	? :
Sizeof	
pointer_to_member	->* .*
Értékadó op.	= *= /= %= += -= >>= <<= &= ^= !=

Egész típusok

Java

- Az előredefiniált egész típusoknak előírt specifikációja van:

byte	-128..127
short	-32768..32767
int	-2147483648.. 2147483647
long	-9223372036854775808 .. 9223372036854775807
char	'\u0000'..' \uffff', vagyis: 0..65535

Egész típusok

Java

- Operátorok

Relációs	== , != < <= > >=
Unáris	+ -
Multiplikatív	* / %
Additív	+ -
incr. Prefix postfix	++
decr. Prefix postfix	--
shift előjeles, előjeln.	<< >> >>>
komplement bitenként	~
feltételes op.	? :

- További hasznos előredefiniált műveletek a csomagoló osztályokban

Egész típusok

C#

- Előírt specifikáció van itt is

◦ sbyte	signed 8-bit	-128 ... 127
◦ byte	unsigned 8-bit	0 ... 255
◦ short	signed 16-bit	-32768 ... 32767
◦ ushort	unsigned 16-bit	0 ... 65535
◦ int	signed 32-bit	-2147483648 ... 2147483647
◦ uint	unsigned 32-bit	0 ... 4294967295
◦ long	signed 64-bit	-9223372036854775808 ... 9223372036854775807
◦ ulong	unsigned 64-bit	0 ... 18446744073709551615.

- Műveleteknél előírták a konverziókat is.

Egész típusok

Eiffel:

- Az INTEGER kiterjesztett, a COMPARABLE és a NUMERIC osztályok leszármazottja.
- A reprezentáció legalább Integer_bits bitet használ, ez egy platform-függő konstans, amelyet a PLATFORM osztály definiál.
- A műveletek:
  - < <= > >= a COMPARABLE-ból,
  - + - * / a NUMERIC-ből,
  - és az újak:
    - hatványozás ^
    - egész osztás //
    - maradék \\

Valós típusok

A valós típusok a valós számok **közelítései**.

- a lebegőpontos típusok - relatív pontosság
- fixpontos típusok - abszolút pontosság

A legtöbb programozási nyelv támogatja az előjeles lebegőpontos típusokat, ahol 1 bit az előjel, és a szám formátuma:

- $\text{mantissa} * 10^{\text{exponent}}$, ahol $0 \leq \text{abs}(\text{mantissa}) < 10$.

A kitevőnek is lehet előjele

- A kitevőt általában az 'E' betű jelöli.

Valós típusok

Pascal

- A nyelv lebegőpontos valósakat használ.

Típus:	Reprezentáció:
Single	32 bit (1+23+8) 1.401E-45 .. 3.402E38
Real	48 bit (1+39+8) 2.9E-39 .. 1.7E38
Double	64 bit (1+52+11) 4.941E-324 .. 1.797E308
Extended	80 bit (1+64+15) 3.363E-4932 .. 1.189E4932
Comp	64 bit (1+63) -9.2E-18 .. 9.2E18

Valós típusok

Object Pascal:

- Single, Double, Extended
  - IEEE nemzetközi szabvány szerint.
- Új fixpontos valós típus 4 számjegy pontossággal:

Currency	-922337203685477.5808 .. 922337203685477.5807	8 byte

- Műveletek a szokásosak

Valós típusok

ADA:

- A nyelv ad lehetőséget a lebegőpontos és a fixpontos típusok kezelésére, de csak egy előredefiniált lebegőpontos típus van, a Float.
- A lebegőpontos típusoknál a relatív pontosság, míg a fixpontos típusoknál az abszolút pontosság megadására van lehetőség. Megadható egy értéktartomány is:
  - `type Real is digits 8;`
  - `type Coefficient is digits 10 range -1.0 .. 1.0;`
  - `type Mass is digits 7 range 0.0 .. 1.0E35;`

Valós típusok

ADA:

- Minden valós típust úgy tekintenek, mint egy előre definiált `root_real` típusból származtatott típust. A valós literálok ennek az osztályába tartoznak, így `universal_real` típusúak.
- Ha egy implementációban a lebegőpontos típusok pontossága legalább 6 számjegy, akkor a `Float` típus pontossága is legalább ennyi kell legyen.
- Megengedett, hogy egy implementáció támogasson további előre definiált lebegőpontos típusokat, pl.: `Short_Float`, `Long_Float`, `Short_Short_Float`, `Long_Long_Float`...
- A szokásos műveletek, minden attribútum, relációs operátorok, `+`, `-`, (unary, binary) `*`, `/` `abs`, `**` (hatványozás).

Valós típusok

C++:

- Az előre definiált valós típusok a `float`, `double` és a `long double`.
- "The type `double` provides no less precision than `float`, and the type `long double` provides no less precision than `double`., ...

Valós típusok

C++:

- Műveletek

egyenlő, nem egyenlő összehasonlítás	<code>==</code> , <code>!=</code> <code><</code> <code><=</code> <code>></code> <code>>=</code>
indirekció, előjel, cím	<code>*</code> <code>+</code> <code>-</code> <code>&</code>
szorzás, osztás, moduló	<code>*</code> <code>/</code> <code>%</code>
összeadás, kivonás	<code>+</code> <code>-</code>
növelés prefix/postfix	<code>++</code>
csökk. prefix/postfix	<code>--</code>
léptetés balra/jobbra	<code><<</code> <code>>></code>
bitenkénti komplement	<code>~</code>
feltételes kifejezés	<code>?</code> <code>:</code>
obj/típus mérete	<code>sizeof</code>
tagkiválasztás	<code>->*</code> <code>.*</code>
értékadások	<code>=</code> <code>*=</code> <code>/=</code> <code>%=</code> <code>+=</code> <code>-=</code> <code>>>=</code> <code><<=</code> <code>&=</code> <code>^=</code> <code>!=</code>

Valós típusok

Java:

- Az előredefiniált lebegőpontos típusoknak előírt pontossága van

float	32 bit IEEE 754
double	64 bit IEEE 754

- A float típus $s \cdot m \cdot 2^e$ alakú, ahol
  - $s = +1$ vagy -1 ,
  - m egy pozitív egész, kisebb, mint 224
  - e egy egész a $-149..104$ intervallumból.
- A double típus $s \cdot m \cdot 2^e$ alakú, ahol
  - $s = +1$ vagy -1 ,
  - m egy pozitív egész, kisebb, mint 253
  - e egy egész a $-1075..970$ intervallumból

Valós típusok

Java:

- Érdekesség:
  - a pozitív és negatív végtelenek (POSITIVE_INFINITY, NEGATIVE_INFINITY)
  - speciális Not-a-Number (NaN) érték is szabvány.
    - Ha x a NaN mi az értéke az $x \neq x$ -nek?
- Műveletek a NaN-ra nem értelmezettek
  - További hasznos műveletek a Float, Double és Math osztályokban.

Valós típusok

Java:

- Műveletek a NaN-ra nem értelmezettek
  - További hasznos műveletek a Float, Double és Math osztályokban.

Relációs	== , != < <= > >=
Unáris	+-
Multiplikatív	* / %
Additív	+ -
Incr. prefix, postfix	++
Decr. prefix, postfix	--
Shift előjeles és előjel nélküli	<< >> >>>
Komplement bitenként	~
Feltételes op.	? :

Valós típusok

C#:

- Javához hasonló - 2 lebegőpontos típus: float és double

float	32 bit IEEE 754
double	64 bit IEEE 754

- Pozitív és negatív 0
  - legtöbbször ugyanaz, de osztásnál más lehet.
- Pozitív és negatív végtelen (∞)
  - $1.0 / 0.0$ a pozitív végtelen
  - $-1.0 / 0.0$ a negatív.
- A Not-a-Number érték (NaN).
  - $0.0/0.0$

Valós típusok

C#

- Decimal típus a pénzügyi számításokhoz:
  - 128-bites adattípus, értékei: 1.0×10^{-28} ... $7.9 \times 10^{+28}$, 28-29 szignifikáns számjeggyel.
  - Lényeg, hogy a tízes számrendszerbeli törtértékeket is pontosan ábrázolja, műveleteknél szokásos módon kerekít.

Valós típusok

Eiffel

- A REAL osztály kiterjesztett, a COMPARABLE és a NUMERIC osztályok leszármazottja.
- A reprezentáció legalább `Real_bits` bitet használ, ez egy platform-függő konstans, amelyet a PLATFORM osztály definiál.
- A műveletek
  - `<` `<=` `>` `>=` a COMPARABLE-ból,
  - `+` `-` `*` `/` a NUMERIC-ből,
  - és az újak
    - hatványozás `^`
    - stb.

Pointer és referencia típusok

Egy pointer (és egy referencia) egy olyan objektum, amely megadja egy másik objektum címét a memóriában

Egy pointer értéke egy memóriacím

- gépi nyelvekben az indirekt címezés lehetősége motiválta a pointerek létrehozását.

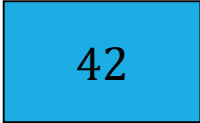
Vannak **típusos** és **típus nélküli** pointerek.

Referencia szint

Pointerek segítségével magasabb referencia-szinten hivatkozhatunk objektumainkra.

42 ← A 42 szám referencia szintje: 0

x ← egy olyan változó referencia-szintje, amely tartalmazza a 42 értéket: 1

xp → ← a pointer referencia-szintje, amely erre a változóra mutat 2

Mire kellenek a mutatók?

Hatékonyság

- ahelyett, hogy nagy adatszerkezeteket mozgatnánk a memóriában, sokkal hatékonyabb, ha az erre mutató pointert másoljuk, mozgatjuk.

x

23	10	11	17	0	34	28	22	55	88
4	7	0	0	6	8	1	9	10	3

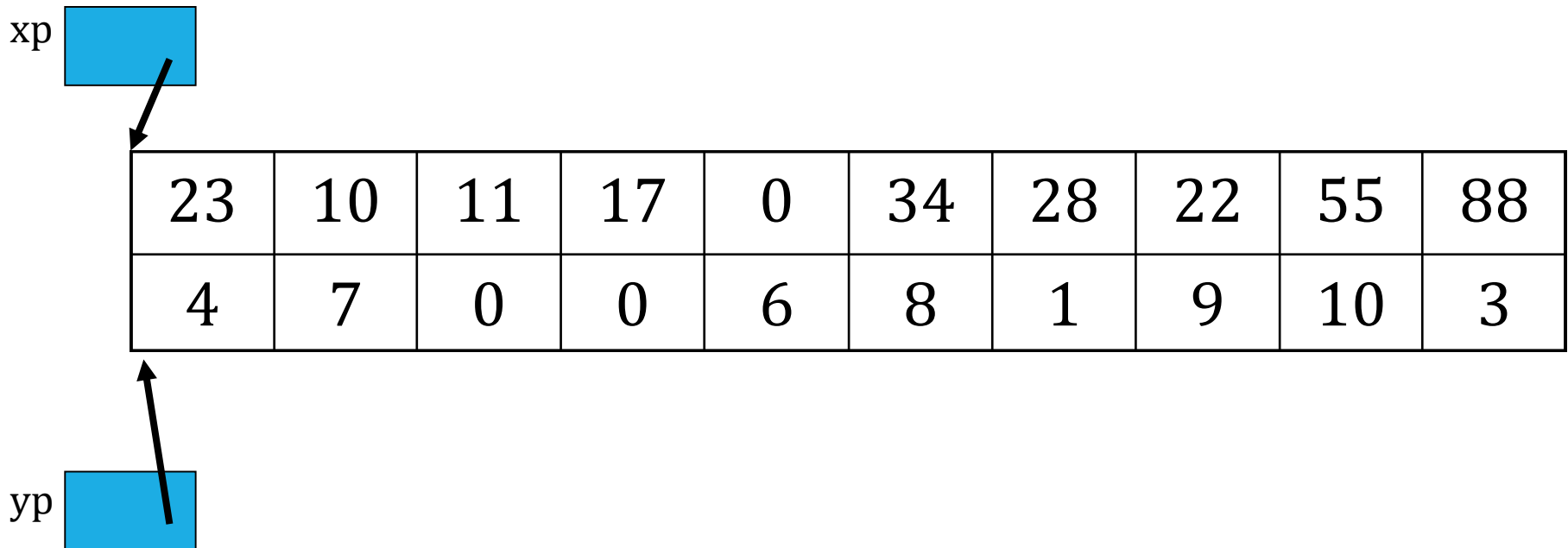
y

23	10	11	17	0	34	28	22	55	88
4	7	0	0	6	8	1	9	10	3

Mire kellenek a mutatók?

Hatékonyság

- ahelyett, hogy nagy adatszerkezeteket mozgatnánk a memóriában, sokkal hatékonyabb, ha az erre mutató pointert másoljuk, mozgatjuk.
- itt vigyázni kell az osztott használatra! – jó, ha van read-only elérési lehetőség is

Mire kellenek a mutatók?

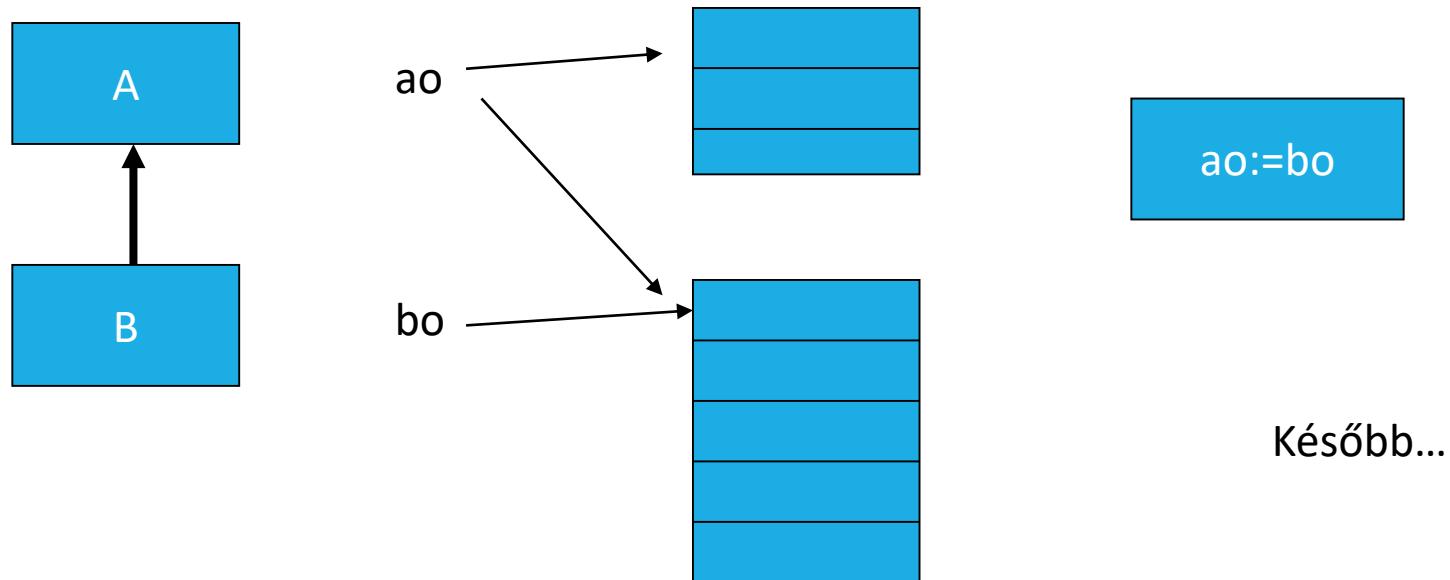
Dinamikus adatszerkezetek építéséhez

Mire kellenek a mutatók/referenciák?

Objektumorientált funkciókhoz

- a programozási nyelvekben a polimorfizmust akkor tudjuk támogatni, ha a változók objektumokra való referenciákat tartalmaznak.

A szokásos műveletek

értékadás - pointerek között, hivatkozott objektumok között (copy, clone, deep-copy, deep-clone!)

egyenlőség vizsgálat - ha két ugyanolyan típusú pointer ugyanarra az adatszerkezetre mutat (ez is több szinten lehet)

dereferencing - a *mutatott* objektum részére vagy egészére való hivatkozás

referencing - egy objektum címe

új objektum dinamikus **allokálása**

egy objektum **deallokálása** - explicit művelettel vagy implicit módon egy garbage collector-ral

néha (pl. C, C++) **összeadás**, **kivonás** is megengedett

„Csellengő” pointerek

„Csellengő” pointer: kísérlet olyan változó elérésére, ami már nem létezik.

```
#include <iostream>
int *r;
double *r2;
void f(){int v; r=&v;}
void g(){double v; v=2.1; r2=&v;}
```

Compiler, builder:

0 error(s), 0 warning(s)

Az eredmény megjósolhatatlan!

```
int main(){
 f(); g(); *r=3; *r2=1.2;
 cout << "dangling *r="<<*r;
 cout << "\n *r2 " <<*r2 << ".\n";
}
```

„Csellengő” pointerek 2.:

```
int main(){
 int *j,*i;
 double *d;
 j=new int;
 *j=3;
 i=j;
 delete j;
 d=new double;
 *d=4.2;
 cout << *i;
}
```

Compiler, builder:

0 error(s), 0 warning(s)

Az eredmény megjósolhatatlan!

Pointerek az egyes nyelvekben

A programozási nyelvek között a lehetséges különbségek:

- Csak konkrét típusra mutató pointerek megengedettek, vagy vannak típus nélküli pointerek is?
- Csak dinamikusan allokált objektumokra mutathat pointer, vagy "normál" változókra is?
- Lehetnek-e alprogramra mutató pointerek is?
- Milyen fajta konstans pointerek megengedettek?
  - Egy tömbnév C-ben egy konstans pointer a tömb objektum 0. elemére.
- Kötelező a pointer típusoknak önálló nevet adni, vagy csak a mutatott típust kell megadni?
  - `type PInteger is access to Integer;` (ADA-ban)
  - `int * x;` (C-ben)

Pointerek az egyes nyelvekben

Milyen biztonságosan kezelhető a “csellengő” pointerek problémája?

Mi a megengedett műveletek halmaza?

Kapnak a pointer változók kezdeti (üres) értéket a deklarációnál?

Lehetséges-e ugyanazt az adatot két (vagy több) pointeren keresztül is változtatni/elérni?

Pointerek

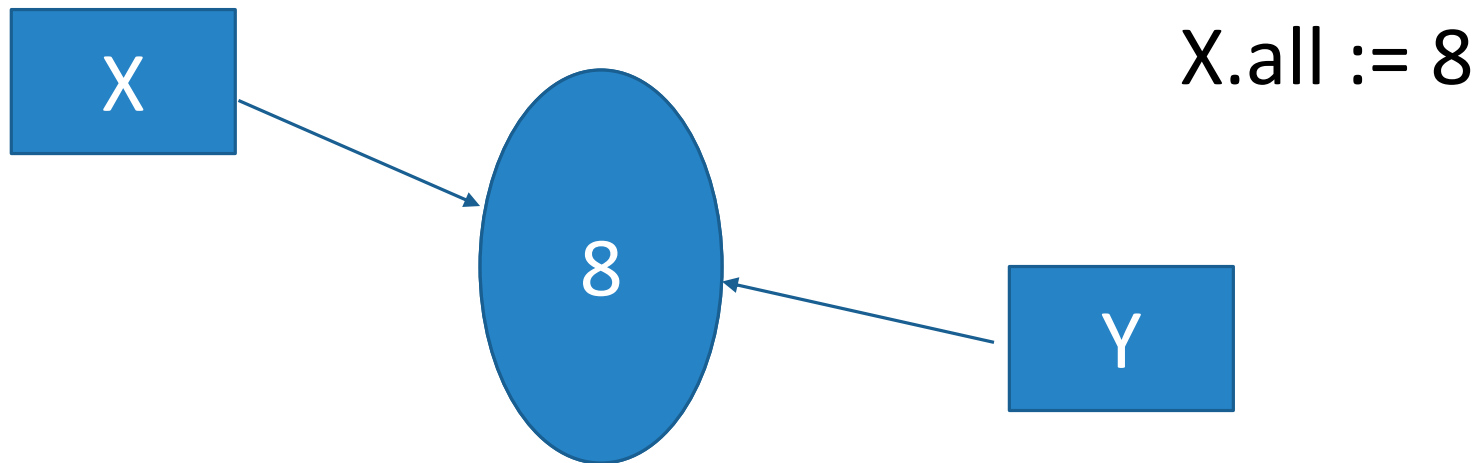

CLU

- A CLU-ban nincs hagyományos pointer típus.
- A program végrehajt műveleteket objektumokon
- Az objektumok mint egy univerzum részei léteznek, a program változói hivatkoznak ezekre az objektumokra
  - Garbage collection a felszabadításra
- A programban kétféle objektum lehet:
  - mindig ugyanaz az értéke (immutable)
  - változhat az értéke (mutable)

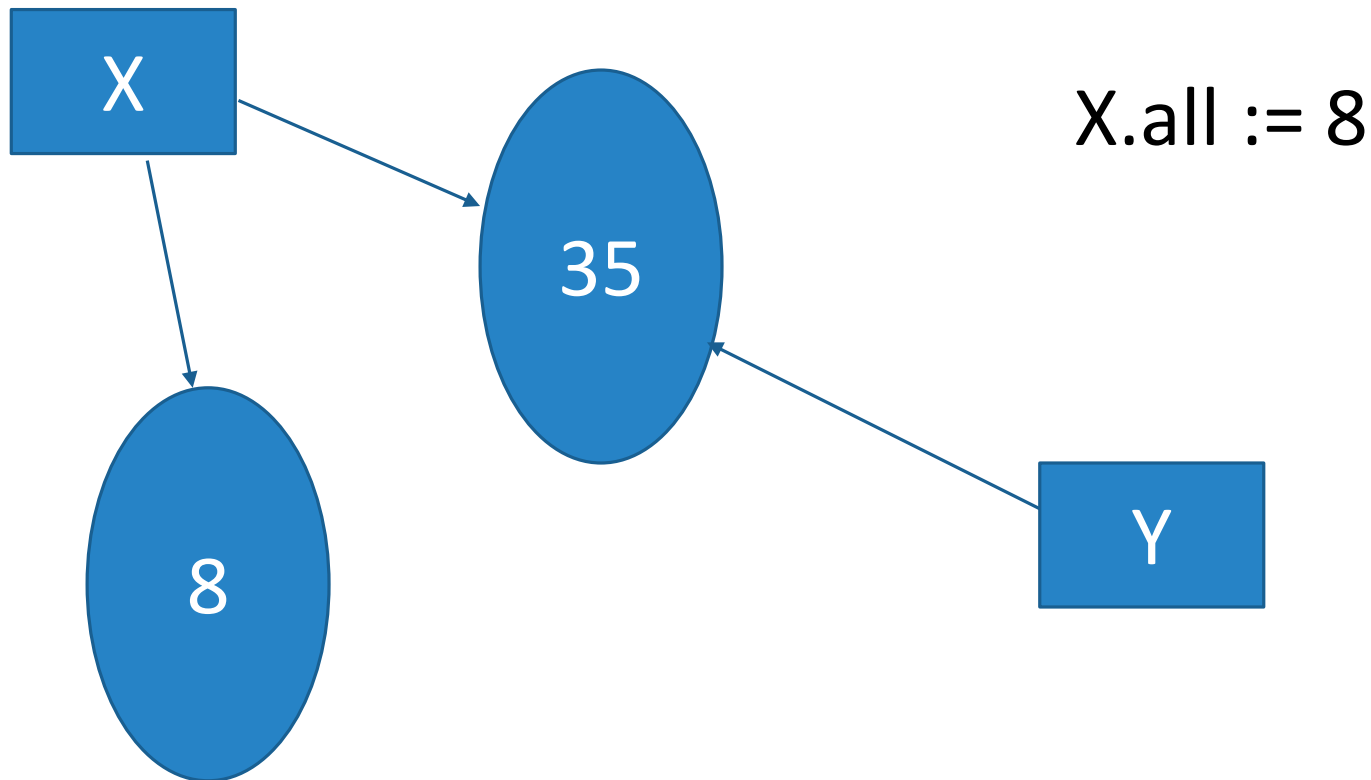
Mutable – változtatható

Immutable – nem megváltoztatható

Pointerek

C++

- A legtöbb T típusra, T* a megfelelő pointer típus:
  - `int *p;`
- A tömbökre és függvényekre mutató pointereknek kicsit bonyolultabb jelölése van
  - `int (*vp)[10];` // pointer 10 int tömbjére
  - `int (*fp) (char, char*);`
// függvényre mutató pointer, amelynek
// (char, char*) argumentumai vannak és egy egész (int) ad
vissza

Pointerek

C++

- A megengedett műveletek:
  - Dereferencing: prefix *
  - Dinamikus allokálás new
  - Deallokálás delete
  - értékadás: =
  - egyenlőség: ==
  - additív műveletek + -
  - increment, decrement ++ --
  - member ref. .* ->*

Pointerek

C++

- van egy speciális operátor, az "address_of" '&', ennek segítségével adhatjuk értékül változók címét pointereknek:
  - `int i = 10;`
  - `int *pi = &i; // a pi pointer az i változóra vonatkozik`
  - `int j = *pi; // j-t 10-re állítjuk`
- Az '&' operátorral létrehozhatjuk objektumok referenciáit is
  - egy referencia úgy tekinthető mint egy konstans pointer, ami mindig automatikusan dereferenciát hajt végre:
    - `int &r = i; // r és i ugyanarra vonatkozik`
    - `r = 2; // i=2`
- Az increment, decrement, ... veszélyesek lehetnek, vigyázzunk, ne keverjük össze a jelentését!
  - `pi++` a pointert inkrementálja, és a következő memóriacímre fog mutatni, ennek akkor van értelme, ha pi egy tömbre mutat, míg `r++` inkrementálja i értékét

Pointerek

Java

- Nincs hagyományos pointer típus
- A változóban kétféle érték tárolható
  - primitív értékek (egy numerikus típusból vagy egy logikai)
  - referencia értékek
- Az objektumokat (osztályok példányai vagy tömbök) referenciákkal kezeli.
- Ugyanarra az objektumra számos referencia hivatkozhat.
- Objektumok referenciáinak műveletei:
  - mező elérés, metódus hívás, casting, string concatenation, instanceof, '==' '!=' (referencia egyenlőségének vizsgálata) stb.

Pointerek

Eiffel

- Itt sincsenek hagyományos pointer típusok.
- A változóknak kétféle érték tárolható - kiterjesztett értékek és referencia értékek.
- Ugyanarra az objektumra számos referencia hivatkozhat.

Pointerek

C#

- A referencia típusok objektumait kezelhetjük referenciákkal.
- Egy „unsafe” környezetben egy típus lehet pointer is, erre számos művelet megengedett (pl. a ++, -- is).

Hogyan definiálhatunk új adattípusokat?

Példa

- Pascal

- `type <typn>=<value desc>;`
- `type myint=integer;`

- C++

- `typedef <value desc> <typn>;`
- `typedef int myint;`

- ADA

- `subtype <typn> is <typ1>;`
- `subtype Int is Integer;`

`type <typn> is new <typ1c>;`
`type My_Int is new Integer;`

- CLU

- `cluster ...`

- Java, Eiffel, C#

- `class ...`

Melyek a megengedett típus-konstrukciók?

Iterált

- egy kiinduló típusból

Direkt szorzat

- több kiinduló típusból

Unió

- több kiinduló típusból

Tömb típusok

„Egy tömb egy olyan adatszerkezet, amely azonos típusú elemek sorozatait tartalmazza.”

Általában egy tömb egy leképezés egy folytonos diszkrét intervallumról elemek egy halmazára, nem igazi sorozat típus.

- Tömbnév(indexértékek) $\rightarrow$ elem

A diszkrét intervallum elemeit hívjuk index értékeknek.

Az elemek száma ebben az intervallumban definiálja a tömb *méretét*.

A legfontosabb kérdések

- Milyen adattípusok lehetnek tömb típusok indextípusai?
- Mi lehet tömb típusok elemtípusa?
- Tartalmazzák-e a tömb típusok az indexhatárokat? És a tömb objektumok?
- Mikor dől el a mérete, a helyfoglalása?
- Van-e indextúlcsoordulás-ellenőrzés?
- Van-e többdimenziós tömb?
  - Van-e altömb (szelet) képzés?
  - Van-e teljes tömbre vonatkozó értékadás? (kezdő értékadás?)
  - Van-e tömbkonstans?
- Megváltoztatható-e egy tömb mérete?
- Rögzített méretű sorozat vagy nem?

Indexelés

Az alapművelet az *indexelés*

- $A[i]$
- Elvárás, hogy az A tömb i . elemét gyorsan el kell tudni érni!

Vannak programozási nyelvek, ahol az elemek különböző típusúak is lehetnek (SmallTalk) de általában az elemek ugyanahhoz a típushoz tartoznak, vagy egy adott típus lehetséges leszármazottai is lehetnek.

Tömbök

ADA

- Tömb típusok definiálhatók rögzített és megszorítás nélküli indexhatárokkal:
  - `type A is array(Integer range 2 .. 10) of Boolean;`
  - `type Vect is array(Integer range <>) of Integer;`
  - `type Matr is array(Integer range <>, Integer range <>) of Integer;`
- A konkrét indexhatárokat az adott objektum deklarációjánál kell meghatározni:
  - `V : Vect(1 .. 30);`
  - `B : Matr(1 .. 2, 1 .. 4);`
- Gyakran használják alprogramok paramétereiként, sablonoknál.

Tömbök

ADA

- Az index típusa tetszőleges diszkrét típus lehet, az elemek típusa tetszőleges típus
- A definíciókat futási időben értékeli ki, az aktuális indexhatárok nem kell, hogy statikusak legyenek.
- Tömbök szeletei is létrehozhatók:
  - $V(2..12)$
    - $\text{de: } V(1..1) \leftarrow V(1)!$
- Megengedett az értékadás azonos típusú tömbök között:
  - $V(1..5) := V(2..6);$
- Lehetséges értékadás tömb „aggregátokkal” is:
  - $V := (1..3 \Rightarrow 1, \text{others} \Rightarrow 0);$

Tömbök

ADA

- Három előredefiniált string típus:
  - `type String is array (Positive range <>) of Character;`
  - `type Wide_String is array (Positive range <>) of Wide_Character;`
  - `type Wide_Wide_String is array (Positive range <>) of Wide_Wide_Character;`
- Vannak speciális attribútumai:
  - `A'First/A'First(N)`
  - `A'Last/A'Last(N)`
  - `A'Range/A'Range(N)`
  - `A'Length/A'Length(N)`

Tömbök

---

generic

type Elem is private;

type Index is (<>);

type Vekt is array (Index range <>) of Elem;

procedure Glinker (V: Vekt; E: Elem;
                    Found: out Boolean; Ind: out Index);

procedure Glinker (V: Vekt; E: Elem; Found: out Boolean;
                    Ind: out Index) is

begin

Ind:=V'First;

Found :=V(V'First)=E;

while not Found and Ind<V'Last loop

    Ind:=Index'Succ(Ind);

    Found:=V(Ind)=E;

end loop;

end;

Tömbök

C++:

- Egy T típusra:
  - `T x[size]` a T típusú elemek `size` méretű tömbje. Az indexek 0 és `size-1` között.
  - `float v[3];` // 3 float tömbje
  - `int a[2][5];` // 5 int két tömbje
- Kezdeti érték adható:
  - `char v[2][5] = {{ 'a', 'b', 'c', 'd', 'e' },
                  { '0', '1', '2', '3', '4' } };`
- A pointerek és tömbök szoros kapcsolatban vannak
  - egy tömbnév mindig a tömb nulladik elemére hivatkozik, így használható a pointeraritmetika tömbökre.
- Nem tudja a méretét!
- STL vector template osztály!

Tömbök

Java:

- "Java arrays are objects, are dynamically created and may be assigned to variables of type Object."
- `int [] ai; // egészek tömbje`
- `short [][] as1, as2; // as1 és as2 short-ok tömbjének tömbjei`
- ha a '[' -t a változó neve után írjuk, akkor csak ez a változó lesz tömb:
  - `long l, al[]; // l egy long típusú változó,
                  // al long típusú elemek tömbje`
- Tömb létrehozása:
  - `a = new int[20];`
- A tömb mérete lekérdezhető: `a.length`
- Kezdeti érték adható:
  - `String []colours ={"red","white","green"};`

Tömbök

Java

- Egy többdimenziós tömbben az elemeknek lehet különböző mérete:

```
int[][] m = new int[3][];
for (int i=0; i<m.length; i++) {
 m[i] = new int[i+1];
 for (int j=0; j<m[i].length; j++)
 m[i][j] = 0;
}
```

- A szövegek kezelését a `String` és `StringBuffer` (`StringBuilder`) osztályokkal oldották meg.
  - Karakterek egy tömbje nem `String`!

Tömbök

C#

- A tömb elemeinek számozása 0-val kezdődik
- Kétféleképpen lehet deklarálni
  - adott hosszúságú vagy dinamikus.
- A nyelvben a tömbök objektumok, a deklaráció után szükség van a tömb példányosítására (new)
- Inicializálásra: { }
- Adott méretű tömb deklarálása:
`int[] Tomb;     Tomb = new int[3];`
- Ugyanez a tömb inicializálva:
`Tomb = new int[3] { 1,2,3 }`
- Dinamikus tömb létrehozása inicializálással:
`Tomb = new int[] { 1,2,3 }`
- A deklarációval egybekötött inicializáció:
`int[] Tomb = new int[3] { 1,2,3 }`
- Ha egy tömböt nem inicializálunk, akkor a tömb elemei automatikusan inicializálódnak az elem típusának alapértelmezett inicializáló értékére.

Tömbök

C#

- A tömbök lehetőségei:
  - egydimenziós tömbök,
  - többdimenziósak vagy négyszögszerűek,
  - kesztyűszerűek (tömbök tömbjei)
  - kevert típusúak (az előzőekből)
- Példa egy kesztyűszerű dinamikus tömbre:
  - ```
int[][] numArray = new int[][] { new int[] {1,3,5},
                                new int[] {2,4,6,8,}};
```
- minden tömb típus a `System.Array` bázistípusból „származik”.
 - Az `Array` osztály egy absztrakt bázisosztály, de a `CreateInstance` metódusa létre tud hozni tömböket.
 - Ez biztosítja a műveleteket a tömbök létrehozásához, módosításához, bennük való kereséshez, illetve rendezésükhöz.

Tömbök

C#

- Az Array osztály tulajdonságait megadó függvények:
 - IsFixedSize - rögzített hosszúságú-e
 - IsReadOnly - írásvédett-e
 - IsSynchronized - a tömb elérése kizárólagos-e (szálbiztos)
 - Length - a tömb elemeinek száma
 - Rank - a tömb dimenzióinak száma
 - SyncRoot - Visszatér egy objektummal, amit a tömb szinkronizált hozzáféréséhez használhatunk
- Az Array osztályban még számos szolgáltatás:
 - BinarySearch - bináris keresés a tömbön
 - Clear - minden elemet töröl a tömbből és az elemszámot 0-ra állítja
 - Clone - másolatot készít
 - Copy - egy tömb részét átmásolja egy másik tömbbe, végrehajtja az esedékes típuskényszerítést és csomagolást (boxing).

Tömbök

C#

- Az Array osztályban még számos szolgáltatás:
 - CopyTo - átmásolja az elemeket egy egy-dimenziós tömbből egy másik egy-dimenziós tömbbe egy megadott indextől kezdve.
 - CreateInstance - Létrehoz egy tömb példányt.
 - GetEnumerator - Visszatér egy IEnumerator-ra a tömbhöz.
 - GetLength - az elemek száma
 - GetLowerBound - Megadja a tömb alsó korlátját.
 - GetUpperBound - Megadja a tömb felső korlátját.
 - GetValue - megadott indexű elem értéke.
 - IndexOf - egy-dimenziós tömbben az első érték indexe.
 - Initialize - Egy értéktípusú tömbben minden elemre meghívja az elemek alapértelmezett konstruktorát.
 - LastIndexOf - Visszaadja az egy-dimenziós tömbben az utolsó érték indexét.
 - Reverse - Megfordítja a tömb vagy tömbrészet bejárési irányát.
 - SetValue - A megadott elemet beteszi a megadott helyre a tömbben.
 - Sort - A tömbön rendezést hajt végre.

Tömbök

Eiffel

- Az Eiffel tömbök az `ARRAY[G]` sablon osztály példányai.
- A stringeket a `STRING` osztály objektumai valósítják meg.

Asszociatív tömbök

Egy asszociatív tömb elemek egy rendezetlen halmaza, amelyet megegyező számú, kulcsnak nevezett értékek indexelnek.

Ezeket a kulcsokat is tárolni kell

- az elemek így (kulcs, érték) párok

Asszociatív tömbök

Perl

- A hash skaláris adatok gyűjteménye, az indexek tetszőleges skalárok.
- Ezek a kulcsok, amiket használunk az elemek elérésére.
- A hash-eknek nincs sorrendjük.
- A hash változók % jellel kezdődnek. A hivatkozás {}-lel történik.

```
%szinek = ( 'piros' => 0x00f,  
            'kék',   => 0x0f0,  
            'zöld',  => 0xf00 );
```

- A hash változókra:
 - a keys függvény a kulcsok listáját adja vissza,
 - a values pedig az értékeket.
 - a delete-tel lehet kulcs szerint törölni,
 - az each függvény végigmegy a hash-en visszaadva a kulcs-érték párokat,
 - az exists függvény megadja, hogy egy adott kulcs szerepel-e a hash táblában.

Asszociatív tömbök

A Java, a C++, az Eiffel szabványos osztálykönyvtárában is megtalálhatók

A .NET keretrendszer osztálykönyvtárában is

Egyéb nyelvek:

- PHP,
- Python
- Ruby,
- Lua,
- Pike,
- stb.

Rekord típusok

A direkt szorzat és az unió típuskonstrukciókat számos nyelvben az úgynevezett **rekord** típusok segítségével valósítják meg.

Ha adott két típus, S és T , direkt szorzatukat $S \times T$ jelöli.

- $S \times T = \{(x,y) \mid x \in S; y \in T\}$
- Ez általánosítható több halmazra is:

$$S_1 \times S_2 \times \dots \times S_n$$

A COBOL, Pascal, Ada stb. rekordjait, az Algol68, C, C++, C# stb. struktúráit a direkt szorzat terminusaival érthetjük meg.

Rekord típusok

```
record  
<name1> : <type1>;  
<name2> : <type2>;  
...  
<namek> : <typek>;  
end
```

A komponenseket a rekord (struktúra) mezőinek hívják.
Az alapművelet a komponens kiválasztás.

Rekord típusok

Lehet-e paramétere a típusnak?

Van-e kezdő értékadás a mezőkre?

Van-e teljes rekordra vonatkozó értékadás?

Van-e rekord konstans?

Hogyan működik a kiválasztás művelet?

Rekord típusok

Pascal

- ```
type rektipnev = record
 mnev1 : típus1;
 ...
 mnevn : típusn;
end;
```
- változó deklarálása
  - `rek: rektipnev;`
- hivatkozás ponttal
  - `rek.mnev1`
- csak mezőnkénti értékadás lehetséges

# Rekord típusok

---

## Pascal

- Speciális utasítás, aminek a segítségével a rekord mezőire közvetlenül tudunk hivatkozni:

```
type Date= record
 Year : Integer;
 Month : 1..12;
 Day : 1..31;
end;
var R1, R2 : Date;
begin
 R1 := R2; {értékadás megengedett} ...
 with R1 do begin
 Year := 2011; Month:=9; Day:=29;
 Year := R2.Year;
 end;
```

Rekord típusok

C++

```
struct strnev {
 típus1 mnev1;
 ...
 típusn mnevn;
};
```

- változó deklarálása
  - `strnev x;`
- hivatkozás ponttal
  - `x.mnev1`

Rekord típusok

C++

- A tömbökre használt jelölés alkalmazható struktúrákra is. pl.:

```
struct address{
 long number;
 char* street;
 char* town;
 int zip;
}
```

```
address a = {1, "Korkeakoulunkatu", "Tampere", 33720}
```

- Az inicializálásra a konstruktorok jobban használhatóak.
- Értékadás megengedett, de az egyenlőségvizsgálat nem előre definiált.
  - A felhasználó definiálhat operátorokat rá

Rekord típusok

ADA

- `type Complex is record`
    `Re: Float;`
    `Im: Float;`
`end record;`
- változó deklarációja
  - `C: Complex;`
- a komponenseire ponttal hivatkozhatunk
  - `C.Re`
    `C.Im`
- megengedett az értékadás is
  - `C1, C2: Complex;`
    `C1 := C2;`

Rekord típusok

ADA

- A rekord diszkriminánsa(i)
  - a típus paramétere
  - több diszkrimináns is lehet egy típusnak
  - a rekord diszkrimináns diszkrét típusú

```
type Szöveg(Hossz: Natural) is record
 Érték: String(1 .. Hossz) := (others=>' ');
 Pozíció: Natural := 0;
end record;
```

Rekord típusok

C#:

- a rekord (struct) érték típus
- az osztály (class) referencia típus

Bizonyos programozási nyelvekben nincs rekord típus, a tervezők az osztályok használatát javasolják helyette

- SmallTalk
- Eiffel
- Java
- ...

Uniók és variáns rekordok

Az unió típusértékhalmaza az unió komponensei típusértékalmazának az uniója.

- Pl. bútor:
  - szék vagy asztal vagy szekrény
  - színe, anyaga – van mindegyiknek
  - egyéb speciális jellemzők – külön-külön

A variáns rekordok olyan direktszorzatok, ahol a direktszorzat egy – az utolsó – komponense unió.

„Választó” típusműveletek

A programozási nyelvek a megbízhatóság különböző szintjén támogatják ezt az adatszerkezetet.

Az unió típusnak van egy speciális, tag-nek nevezett komponense, és egy kiválasztási mechanizmusa, ami megadja a tag különböző értékeinek megfelelő alstruktúrákat

Ha a tag-et **tárolja** a rekord, és az alkomponensek elérhetősége ennek aktuális értékétől függ,

- akkor ez egy „megkülönböztetett” (discriminated) unió,
- különben ez egy „szabad” (free) unió.

Unió (Variáns rekord)

Meg lehet-e állapítani, hogy a rekord melyik változat szerint lett kitöltve?

Ki lehet-e olvasni a kitöltéstől eltérő változat szerint?

Szerkezete (gyakran):

```
case <tag-name> : <tag-type> of
 <const1> : (<fields1>);
 <const2> : (<fields2>);
 ...
 <constv> : (<fieldsv>);
```

Unió (Variáns rekord)

A szabad uniók esetében a tag mezők használata opcionális, és a fordító nem ellenőrzi a kiválasztott mező és a tárolt érték konzisztenciáját.

- Ez a nyelv típusrendszerét megbízhatatlanná teszi.

A megkülönböztetett unió esetében fontos kérdés, hogyan lehet új értéket adni a tag mezőnek.

- A tag értéket beállítja a rekord létrehozásakor.
- Míg a program képes kell legyen új értéket adni a rekord "normális" komponenseinek, a tag megváltoztatása a rekord szerkezet megváltozását vonja maga után!

Példa

Pascal:

```
type Listptr = ^Listnode;
type Listnode = record
 Next: Listptr;
 case Tag: Boolean of
 False: (Data: char);
 True: (Down: Listptr)
 end;
var p, q: Listptr; ...
p^.Tag := true;
p^.Down := q;
p^.Tag := false;
writeln(p^.Data);
```

HIBA

Példa

C++:

```
union typename{
 typ1 field1;
 ...
 typm fieldm;
};
```

```
union Fudge{
 int i;
 int* p;
};
int* cheat(int i){
 Fudge a;
 a.i=i;
 return a.p;
}
```

Jó ez??

Unió (Variáns rekord)

ADA

```
type Állapot is (Egyedülálló, Házass, Özvegy, Elvált);
subtype Név is String(1..25);
type Nem is (Nő, Férfi);
type Ember (Családi_Áll: Állapot := Egyedülálló) is
 record
 Neve: Név;
 Neme: Nem;
 Születési_Ideje: Dátum;
 Gyermek_Száma: Natural;
 case Családi_Áll is
 when Házass => Házastárs_Neve: Név;
 when Özvegy => Házastárs_Halála: Dátum;
 when Elvált => Válás_Dátuma: Dátum; Gyerekek_Gondozója:
Boolean;
 when Egyedülálló => null ;
 end case;
 end record;
```

Unió (Variáns rekord)

ADA

- Hugó: Ember(Házas);
  - Családi_Áll, Neve, Neme, Születési_Ideje, Gyermekek_Száma, Házastárs_Neve
- Eleonóra: Ember(Egyedülálló);
  - Családi_Áll, Neve, Neme, Születési_Ideje, Gyermekek_Száma
- Ödön: Ember(Özvegy);
  - Családi_Áll, Neve, Neme, Születési_Ideje, Gyermekek_Száma, Házastárs_Halála
- Vendel: Ember(Elvált);
  - Családi_Áll, Neve, Neme, Születési_Ideje, Gyermekek_Száma, Válás_Dátuma, Gyerekek_Gondozója
- Aladár: Ember; -- Egyedülálló
Családi_Áll, Neve, Neme, Születési_Ideje, Gyermekek_Száma
- Helytelen (futási idejű hiba, altípus-megszorítás megsértése):
  - Hugó.Válás_Dátuma, Aladár.Házastárs_Neve

Unió (Variáns rekord)

ADA

- Megszorítatlan altípus használata
  - Aladár : Ember;   -- alapért. Egyedülálló
  - Aladár := (Házass, ...);
  - Aladár := Elek;
  - Aladár := Hugó;
- A szerkezetét megváltoztathatjuk, diszkriminánsostul
- Csak úgy, ha az egész rekord értéket kap egy értékadásban

Unió (Variáns rekord)

Bizonyos programozási nyelvekben nincs unió típus, a tervezők az osztályok és az öröklődés használatát javasolják helyette:

- SmallTalk,
- Eiffel,
- Java,
- C#

Halmaz

Speciális iterált típus

- Mi lehet az eleme?
- Hány eleme lehet?
- Megvannak-e a 'hagyományos' halmazműveletek?

Halmaz

Pascal

- Alaphalmaz: diszkrét típus
- Elemek száma: max. 256
- Értékek sorszáma csak 0..255 között
  - `type Small_Letters = set of 'a'..'z';`
  - `type Digits = set of '0'..'9';`
  - `type Day = (Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday);`
  - `type Days = set of Day;`
`var A, B : Days;`
  - `A:=[Monday, Wednesday]` - halmazkonstruktor
- üres halmaz: `[]`

Halmaz

Pascal

- Műveletek:
  - értékadás,
  - halmazműveletek:
    - eleme-teszt (in),
    - $=$, $\subset$, $\supset$, részhalmaz reláció ('<=', '>=')
    - (a '<' és '>' nem megengedett!)
    - unió ('+'), differencia ('-').
    - metszet ('*')
- Ez a precedencia-sorrend is.

Mikor ekvivalens két típus?

```
x, y: array[0..9] of integer;
z: array[0..9] of integer;
```

Strukturális ekvivalencia esetén:

- A rekordok mezőnevei is figyelembe vannak véve, vagy csak a struktúrájuk?
- Számít-e a rekordmezők sorrendje?
- Tömböknél elég-e az indexek számosságának egyenlőnek lenni, vagy az indexhatároknak is egyezniük kell?

Mikor ekvivalens két típus?

Értékül adhatóak egymásnak? Akarjuk?

```
Dimensions = RECORD
```

```
 Breadth: REAL;
```

```
 Length: REAL;
```

```
END;
```

```
Complex = RECORD
```

```
 RealPart: REAL;
```

```
 ImPart: REAL;
```

```
END;
```

```
Size: Dimensions;
```

```
Root: Complex;
```

Név szerinti ekvivalencia esetén

Deklarálhatók-e egy típushoz típusok, amelyekkel ekvivalens?

Névtelen tömb- illetve rekordtípusok ekvivalensek-e valamivel?

Típuskonverziók

Van-e, és hogyan működik?

- az automatikus konverzió?
- az identitáskonverzió?
- a bővítő konverzió?
- a szűkítő konverzió?
- a toString konverzió?

Típuskonverziók

Java

- identitáskonverzió
  - a boolean csak ez szabad
- bővítő konverzió
  - byte to short, int, long, float or double
  - short to int, long, float or double
  - int to long, float or double
  - long to float or double
  - float to double

Típuskonverziók

Java

- szűkítő konverzió
  - byte to char
  - short to byte or char
  - char to byte or short (miért is?)
  - int to byte, short or char
  - long to byte, short, char or int
  - float to byte, short, char, int or long
  - double to byte, short, char, int, long or float

Változók

Változó = (név, attribútumhalmaz, hely, érték)

Láthatóság, Elérhetőség

Hogyan definiálhatunk változókat és konstansokat?

Változók

	szintaxis	példa
Pascal	<code>var <identif>: <type>;</code>	<code>var i : integer;</code>
C++	<code><type> <identif>[= <value>;</code>	<code>int i = 0;</code>
Java	<code><type> <identif>[= <value>;</code>	<code>int i = 0;</code>
ADA	<code><identif>: <type>[:= <value>;</code>	<code>I : Integer := 0;</code>
CLU	<code><identif>: <type>[:= <value>;</code>	<code>i : int := 0;</code>
Eiffel	<code><identif>: [expanded]<type>;</code>	<code>I : INTEGER;</code>

Konstansok

	szintaxis	példa
Pasc.	<code>const <name> = <value>;</code>	<code>const val = 3;</code>
C++	<code>#define <name> <value> (?)</code> vagy <code>const <type> <name> = <value>;</code>	<code>#define val 3</code> <code>const int val = 3;</code>
Java	<code>final <type> <name> = <value>;</code>	<code>final int val = 3;</code>
ADA	<code><name> :</code> <code>constant <type>:= <value>;</code>	<code>Val :</code> <code>constant Integer := 3;</code>
C#	<code>const <type> <name> = <value>;</code>	<code>const double PI = 3.14159;</code>
Eiffel	<code><name> : <type> is <value>;</code>	<code>A: INTEGER is 3;</code>

Kifejezések

Prefix jelölés

- $+ a b$

Postfix jelölés

- $a b +$

Infix jelölés

- $a + b$

A műveletek precedencia szintjei fontosak

Precendica - Pascal

---

zárójel:	()
függvényhívás	fv(..)
unáris operátorok	not, @, ^, +,-
multiplikatív operátorok	*, /, and, div, mod, shl, shr
additív operátorok	+, - or, xor
relációk	in, <, >, <=, >=, <>
balról jobbra kiértékelés	

Precedencia – C++

zárójelek	()
scope	::
selection, call, size	. -> [] () sizeof
postf, pref, compl, not, un. add. address of, deref, cre., destroy, cast	++ --, ~ ! + -, & * new, delete ()
member	.* ->*
multipl. op.	* / %
binary add.	+ -
shift	<< >>
reláció	< <= > >=
egyenlőség	== !=
bitwise AND	&
bitwise excl. OR	^
bitwise OR	
logical AND	&&
logical OR	
cond. expr.	? :
értékadások	= *= /= %= += -= >>= <<= &= ^= !=
throw	throw
comma (sequence)	,

Precedencia – Java

postfix	. [] () ++ --
prefix	++ -- ~ ! + -
constr, cast	new ()
multipl. op.	* / %
binary add.	+ -
shift	<< >> >>>
relational	< <= > >= instanceof
equality	== !=
bitwise AND	&
bitwise excl. OR	^
bitwise OR	
logical AND	&&
logical OR	
cond. expr.	? :
értékadások	= *= /= %= += -= >>= <<= >>>= &= ^= !=

Érdekesség

Algol 68

- A kétoperandusú operátorok prioritása általában felüldefiniálható a `prio` kulcsszóval:
  - `prio + = 3, * = 2;`
  - `print(6+3*5);` # $(6+3)*5=45$ lesz az eredmény